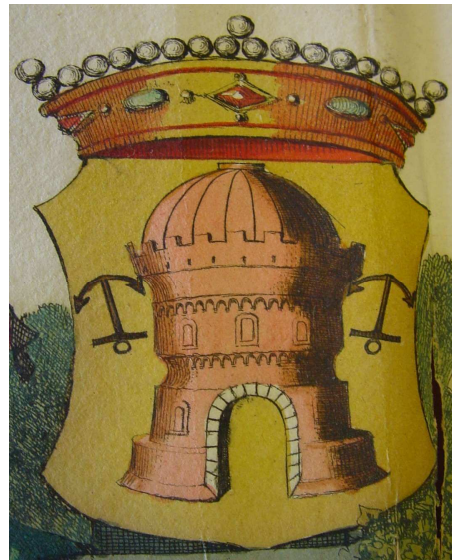

Het stadsrecht van Goedereede

1312

Stadsrecht

In 1312 verleende Gerard van Voorne bepaalde privileges aan Goedereede en het havenplaatsje op het eiland Goeree of Westvoorne werd tot stad verheven. De zogenaamde keur of handvest van 1312 gaf de rechter (baljuw) en schepenen bevoegdheid zelf verordeningen te maken, zo dikwijls als dat nodig mocht zijn. Vele artikelen hebben betrekking op de visserij en handel, zoals de regeling van de visvangst in compagnie, de haringvaart, de koopmanschappen en de schulden. De economische situatie van de plaats leverde wellicht de basis voor het stadsrecht. Een belangrijke bepaling was voorts het marktrecht van de stad met betrekking tot hen die van Westvoorne ter zee voeren. Op marktdagen mocht bovendien een ieder vrij komen en gaan zonder aangesproken te worden wegens schulden.

Verder komen bepalingen voor over de rechtsgedingen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen poorters, eilandbewoners en vreemden. De priester, rechter, 's heeren knaap en tollenaar genoten bijzondere juridische bescherming.

De overige artikelen beslaan het terrein van openbare orde en justitie, van het verbreken van de stadsvrede tot het teveel wijn schenken aan de speelman. Wat niet in het handvest vastgelegd was zou de heer met zijn schepenen regelen.

In het gemeentearchief van Goedereede berusten twee afschriften van het stadrecht, een uit de zestiende eeuw en een uit het midden van de zeventiende eeuw. Beiden verschillen wel enigszins van taal, maar de essentie is hetzelfde. De originele oorkonde is helaas verloren gegaan. De letterlijke transcriptie van beide afschriften vindt u hieronder.

De stadsrechten zijn later nog aangevuld op bepaalde punten. Deze aanvullingen/wijzigingen zijn niet in dit document aangebracht.

J.C. Both – streekarchivaris

Afschrift van de stadskeur aangetroffen in het archief
van de gemeente Goedereede, inventarisnummer 1:
'Hantvesten ende cueren der stede Goedereede'
uit de 16^e eeuw (met transcriptie).

Santvesten

ende cueren der stede van der Goedereede

*Wij Gerit van Voirne, Burcg[r]ave van[de] Zeela[n]t etc., Allen den genen die dese letteren sullen sien ofte hueren leesen saluut. En[de] in kennisse der waerheyt wij maken **Z** condt, dat wij bij onse voorsienichede mit onsen vrie wille, en[de] bij gemeenen raede van onsen mannen, en[de] van goeden luyden van onse landen, gemaect hebben en[de] ghegeven allen den geenen, die binnen der vriheyte van der Goedereede wonen, of hier naemaels woonen sullen, alsulcken cueren en[de] recht als hier naer gheschreven staet, vast en[de] gestade van ons en[de] onser nakomelinghen.*

1.

***I**tem wat saeke dat yemant van buyte[n] hevet te clachen op yemant binnen der cuere van der Goedereede, hij sal hem dien mit scepenen vander stede.*

Als iemand van buiten Goedereede klaagt over iemand van binnen, wordt te Goedereede recht gesproken.

2.

***I**tem soe wie van binnen hevet te clage[n] up yemant binnen Westvoorne die buyten der cooren woent, die clager sal soecken sijn recht mit sonnedaechs kercken in Westvoorne, en[de] 't recht van Westvoorne sal hem recht doen over d'weers nachts. En[de] en dede de den rechter niet, ende die clager dat betocge mit twee schepenen, oft mit mannen oft mit drye wettachtige getuygen. **Z**oe mochte die clager daer nae den gene doen besetten binnen der Goeree en[de] recht van hem nemen bij der coeren.*

Als iemand van binnen Goedereede klaagt over iemand van buiten, spreekt de rechter van Westvoorne recht; doet deze dat niet, dan het gerecht ven Goedereede.

3.

***I**tem elck man die vrent is, mach eenen vremden buyten der vorschen ter Goedereede besetten, ende recht aldaer van hem aen nemen bij coeren.*

Een vreemde mag van een vreemde in Goedereede doen arresteren.

4.

***A**lle die comenschappen die men maket binnen der coeren, dat drie gebueren oft wettachtige coopmannen kennen, zal staende bliven: sonder van erven, dat hoort thoe schependom.*

Koopovereenkomsten zijn bindend met drie getuigen.

5.

***I**tem zoe wat schult men maket binnen der vrijheyte van schepenen, ofte voor drie wettachtige gebueren ofte coopmannen, dat sal men berichten bij der coeren.*

Schulden zijn geldig met drie getuigen.

6.

Item wat goet dat men coop in die mart, dat drie goede mannen kennen, compt ymand daer nae, die toget dat dat goet sijnne es, en[de] dat wettelic provet, geve dat gelt daer 't om was vercoft, en[de] hebbe dat goet weder zoe hij will.

Als op de markt een koop gesloten is, maar een ander bewijst, dat het goed van hem is, kan de koop ongedaan worden gemaakt.

7.

Item welke tijt zoe goet compt ter mart, dat drie goede...

8.

Item zoe wie goet coopt ende dat niet en mochte gelden, zoe mach die vercooper weder dat goet anwaerden, tot zijn[en] gebreken, mach hij 't begangen binnen der vrijheyt van der Goedereede.

Als iemand een goed koopt en het niet betalen kan, mag de koopman het opnieuw verkopen.

9.

Item een vreempt man in die harinctijt ofte in een[en] anderen tijt, hem verbindt mit eeniger schult voor schepenen ofte voor drie gebueren der mannen persoenen, vaert hij wech buyten der vorsche, sonder verloff nemen[de], soe waer men daer nae bevaert in mijns heeren lant, sal men hem hechten om sijn schult.

Een vreemde die schuld aanvaardt en wegvaart mag overal in het land van Voorne gearresteerd worden.

10.

Item alle schamp-coop verbiet de kuere, die mit met rechte proven mach word er yemant off bedragen, die verbuerde zevenen[de]twintich schell[ingen].

Verbod op oneerlijke handel.

11.

Item wie harinkscheepe mit den anderen gemee heeft, willen zij hem niet gemeen houden, soe sullen scheyde voor Sint Jans dagh te midsomer, anders zoe moeten zij blijve te te gaeder, die teelt doer, dat wijst de[n] kuere.

Gemeenschapelijke uitreding van een haringschip mag alleen voor St. Jansdag ontbonden worden.

12.

Item zoe wie imand paymente schuldich gebleven van die zee te varen en sal betalen. Vaert binnen die koeren wil hij varen op 't smans deel, hij mach hem betaelen mit sijnen arbeyt, wil hij up zijn deel niet vaeren make hem sijn schult seker ende waer daer wil, schout hij Goerede waer men bevindt in mijns 't heeren lant, sal men arresteeren over zijn schult en[de] wijsen in 't smans herberge dien hij schuldich is.

Zeelieden die een toegezegd aandeel in een uitreding of de daarvoor in de plaats tredende arbeid niet leveren, mogen in het land van Voorne gearresteerd worden.

13.

Item zoe wie van der Goedere aenspreect om custinge, hij zal 't doen mitdien die binnen der koeren wonen.

Als borgen alleen inwoners van Goedereede te stellen.

14.

Item zoe wie den prochipaep, den rechter of des heeren cnaepe, die troef van sijnen huysse, 't sij man ofte schepenen van der vrijheden ontseyde vrede, voor schepenen oft voor drie gebueren, die waren wetachtich, ende werde hij drie werven vermaent, 't elcken vermaeninghe verbeurt hij vijff pont hollant.

Vrede ontzeggen aan pastoor, rechter etc. wordt beboet.

15.

Item wie eenen buer vrede weygerde, mit drye gbueren wetachtich, die verbeurt vijftich schell[ingen].

Vrede ontzeggen aan een mede-inwoner wordt beboet.

16.

Item zoe wie de prochipaep, oft den heeren cnaepen, oft den rechter van sinnen huysse, neemt op 't sheerengeleyde, die dat geleyde breect, die verbeurt zijn lijff en[de] goet, ende men soude die misdaet beteren vierschatte jegens die mannen.

Geleide-breken van pastoor, rechter etc. wordt beboet.

17.

Item zye wie den tollenaer vrede ontseyde voor drie coopmannen oft voor drie gebueren binnen den haven, die verbeurt **XXX s[chellingen].**

De tollenaar vrede ontzeggen wordt beboet.

18.

Item wie vrede breket, die se selve heeft gegeven, die verbeurt zijn lijff en[de] goet, ende die mit hem vecht, die verbeurt thien pont, en[de] die smarte moet men beteren vierschatt.

Vrede breken wordt beboet.

19.

Item wie mit verboeden wapen yemant wont, hij verbeurt **X pont of de hant. Doot hij daer ymant mede dat waer lijff ende goet.**

Met verboden wapens iemand verwonden wordt beboet; is de wond dodelijk dan volgt de doodstraf en verbeurtverklaring.

20.

Item wie zoe eenen slaet mit eenen podt ofte ergens mede werpt, die verbeurt **X s[chellingen], en[de] die smarte tweeschadt als sij bekend wort.**

Wie iemand letsel toebrenghet wordt beboet en moet de smart vergoeden.

21.

Item so wie knijffe, rutinck, faitsoen ofte moertwapen draecht verbeurt **X s[chellingen]. Treckt hij mede te vechten hij verbeurt drie pond[en]. Wie soo iemandt vlouckt ofte hiet lieghen, nae gegeven vrede verbeurt **X** s[chellingen]. En[de] vlouckt hij voor den vrede, oft hiet hij hem liegen, v[er]beurt **3** s[chellingen] en[de] tegens die man soude hij 't beteren, gelick met een plat wapen.**

Moordwapens dragen en ermee vechten, en vloeken wordt beboet.

22.

Item wie een huys van der vrijheyt bestrijt bij dage, elcken vechter verbeurt **VJ s[chellingen], en[de] **JJJ** s[chellingen] der rechter. Zoe wat schade men inwaert doet, dat sal men beteren twee schadt, en[de] wat men uuytwaert doet een schadt, wat schade men den waert doet van den huysse dat sal men beteren vier schadt, dat al die geene gel-**

den dies dat geleyde es. En[de] dat men bij nachte doet als voors[chreven] es, die verbuert tweevoudige bueten en[de] men zal tweevoudige beteringe doen.

Schade aanrichten in of aan een huis wordt beboet en moet dubbel vergoed worden.

23.

Item zoe drincket in taverne, ende zynnen dranck niet en gelt voor 's anderdaechs te noemen, en[de] woennachtigh es in der vrijheden, die schout zal mit die schepenen gaen sinnen huysse, zoe verbuert hij drie s[chellingen], ende die waert zal hebben zyn gelt twee schadt, heeft hij 't betooch.

Drinkschuld van burgers in een herberg binnen 24 uur te voldoen, of anders dubbel te innen langs gerechtelijke weg.

24.

Item zoe wie sinnen waer ontvaert en[de] eenen vreemden man es buyten die vorsche van Westvorne en[de] sinnen cost niet en betaelt, betoget sinnen waert voor twee schepen[en] oft voor drie wettachtige gebueren, comp hij daer na weder sijn waert, macht op hem hale tusschen X s[chellingen] en[de] Y p[enningh].

Kostgeld van vreemdelingen wordt bij niet voldoening dubbel geïnd langs gerechtelijke weg.

25.

Item wat vrende luyde wiilen[de] die vrijheyt ruymen, die beschult es ofte waere, en[de] buyten die vorsch en varen wilde[n], die schoute souden gehechten mitten gebueren waer de scout daer niet, zoe mochet een schepenen doen, of een gebuer mit gebueren, en[de] doen te rechte staen, wie daer thoe vermaent werde, en[de] niet en quame verboerde vijff s[chellingen], worde hijs verwonnen mit twee schepenen[en] oft mit drie gebueren wetachtich.

Een vreemdeling, die schuld heeft en weg wil varen, mag gearresteerd worden.

26.

Item als een vrempt ma[n] pande[n] verteert en clederen nae volgen[de], die dat wettelicke provet, dat die panden sijn sijn, gelde die cost die up die panden gedaen es en[de] hebben die panden weder off hij wil.

Panden inlossen, die van een burger sijn en die door een vreemdeling sijn gesteld.

27.

Niema[n]t en mach oirconde dragen, die verwonnen es van roeven, van dieffte ofte van cracht van vrouwe.

Veroordeelde misdadigers kunnen geen getuigen sijn.

28.

Item wat coopman verwonnen wordt ofte bueren van valscher orconde, al sijn goet es verbuert, en[de] grijpt hem den heere, hij sal over hem rechten als over valscher.

Valse getuigenissen worden gestraft met verbeurdverklaring.

29.

Item niema[n]t moet geen coopman van vische gemeene hem maken, sonder mit sijnnen gebueren van sijnder vrijheyt te waere in den harincteel. Die contrarie dede verbuerte van XXX s[chellingen], soe dicmaels als hij dat dede, en[de] men moste hem verwinnen mit wettachtige getuygen.

Vishandel niet in samenwerking met anderen.

30.

Item wat schepenen te strijde compt, geschiet hem lachter die men hem doet, dat sal men hem beteren vierschatte. En[de] soe wie een[en] schepen siet dat hij hem hevet gequest oft gewont in nijde, en[de] 't proven mit twee schepen[en], ofte drie wetachtighe gebueren, hij zal hem beteren mitten rechte.

Beledigen of molesteren van schepenen wordt vervolgd.

31.

Gebueren en moegen niemant hooger bedragen dan van eenen ponde.

Buren mogen over elkaar niet getuygen over zaken van meer dan 1 pond.

32.

Item hier moege[n] geen vrende bruydts sitten om gelt binnen der koere, in wes huys sij saten sij verbuerde **XXX** s[chellingen].

Prostitutie verboden.

33.

Men moet geen bruydt geven buyte[n] de[n] huys[e]n ymant daer sij compt sonder leyders up de boete van **XXX** s[chellingen].

Bruiden allen onder geleide 'ten huwelijk' te geven.

34.

Men moet nima[n]t den speelman meer geven dan een stoop, up de buete van een pont.

Verbod de speelman teveel wijn schenken.

35.

Item alle die van Westvoirne ter zee varen, die moeten soecken haere mart ter Goedereede, die dat niet en dede, hij verbuerde **XXX** s[chellingen]. Sem en[de] zijn wie die haven versate [ver]buerte een lb (pont).

Alle schippers van Westvoorne moeten te Goedereede de markt bezoeken.

36.

Item alle die zeedryft, die men vindt buyten der brecke, sal men bringhen onder den genen die se de heere beveelt, en[de] den geenen sal hem loenen bij twee schepenen offte bij eenen vischer.

Zeedrift moet aangegeven worden.

37.

Item zeedryft verhulstelt ofte ontstake en[de] de geene dat proven mochte dien sij bevoelen waere mit twee schepenen oft mit drie wettachtige getuygen die sout beteren als oft roeff ofte diefte.

Zeedrift mag niet gestolen of verduisterd worden.

38.

Item alle luyden hebben vrij te vaeren en[de] keeren up den martdach ongearresteert van schulden.

Op marktdag mag niemand voor oude schulden gearresteerd worden.

39.

Item elc wetachtich mans eet die binnen der kueren woent warnen daer hij compt sal wesen even gelijcke binnen der herschapie van Vorne.

Eed van inwoners van Goedereede overal op Westvoorne gelding.

40.

Wie bedragen wort mit twee schepenen oft mit drie gebueren wettachtich van valsche maten ofte wichten verbuert jegens den heere: en[de] die men die valsche maten ofte gewichte weget, sal men beteren vierschat.

Van wie bewezen wordt, dat hij valse maten en gewichten gebruikt, wordt bestraft.

41.

Item wie den anderen eedt lachtert in gebannen verscare ofte sprake verbuert vijf pont holl[and]s tegens den geenens dies eedt valschet ende jegens den heere $\mathcal{X}\mathcal{X}\mathcal{V}\mathcal{J}\mathcal{J}$ s[chellingen].

Eed lasteren 'in gebannen spraken' (in gespannen vierschaar) wordt beboet.

42.

Item wie des anders eedt lachtert buyte[n] gebannen vier scare oft sprake, sal 't beteren jegens den man dies eedt hij lachtert \mathcal{X} s[chellingen], ende jegens den heere vijff s[chellingen], wordt hij bedragen mit twee schepenen ofte mit drie wettachtichge gebuere.

Eed lasteren buiten gespannen vierschaar wordt beboet.

43.

Item alle $\mathcal{X}\mathcal{J}\mathcal{J}\mathcal{J}$ nachte[n] sal men dinghe[n] van schulde die bekendt zijn van $\mathcal{J}\mathcal{J}$ schepenen, ofte van $\mathcal{J}\mathcal{J}\mathcal{J}$ gebueren.

Eens per twee weken is dingen van schulden verplicht.

44.

Item elc poorter mach een[en] vremde man buyte[n] der vorsche in Westvorne doen bestellen ter Goerede en[de] recht van hem nemen bij der kueren.

Een poorter mag een vremde voor het gerecht van Goedereede dagen.

45.

Item wie hulpe doet mit schepen[en] die geene die die hulpe overgaet verbuert jegens den heere $\mathcal{J}\mathcal{J}\mathcal{J}$ s[chellingen].

Een schepen niet bij te staan wordt beboet.

46.

Item den rechteren en[de] schepenen moege[n] verbieden leggen also dicmaels als hem goetduncket, dat die gemeene poorter oirbaer en[de] nutelije es.

Rechter en schepenen mogen zelf verboden in het belang van de stad uitvaardigen.

47.

Item dat dese kuere niet en bescheyt dat sal de heere de heere bescheyden mit sinnen schepenen.

Wat de oorkonde niet bepaalt, blijft ter beslissing aan de heer.

Omme dat wij Gerit heere Voorne, burg[gra]ve van Zeelant oft dese voors[chreven] kuere ende recht vast en[de] gestade houden willen en[de] willen dat elcke onse nacome-lingen eeuwelicke staende ende vasthoude ons en[de] onse naecomelinen heerlichkeiten ende alle dingen te verclaren en[de] te verbeteren, hebben wij ons ende voor onse nacomelingen dit recht en[de] kuere besegelt mit onsen segelen, wettachteliken ende uuythangen int jaer ons heeren $\mathcal{X}\mathcal{J}\mathcal{J}\mathcal{J}$ en[de] twaelve in maije dagen.

Afschrift van de stadskeur aangetroffen in het archief
van de gemeente Goedereede, inventarisnummer 4:
'Priviligiën, Statuten, Keuren ende Ordonnantien der stede van Goedereede'
uit ca.1650 (met transcriptie).

Privilege en keure bande d'heer Geraerd heere van Voorne gegeven

Wij Geeraert heere va[n] Voorne, Burghgraef van Zeeland, Allen den genen die dese letteren sullen sien oft hooren lesen saluyt, ende kennisse der waerheyt. Wij maken **A** kont, dat wij bij onse voorstienighede, bij onsen vrien wille, en[de] bij gemeenen rade van onse mannen, ende van goeden luyden van onse landen, gemaect hebben ende ghegeven allen den ghenen, die binnen der vrijsheyt van Goederee woonen, of hier nae woonen sullen, alsulcke keur en recht als hier nae beschreven staet, vast ende stade voor ons en onse nakomelinghen.

1.

Van wat saecke dat yemant van buyten heeft te klaghen op yemant binnen der keure van der Goederee, hij sal hem doen bij scependom vander stede.

Als iemand van buiten Goedereede klaagt over iemand van binnen, wordt te Goedereede recht gesproken.

2.

Item soo wie van binnen hebet te klaghen op yemant in Westvoorne die buyten der keure woont, die klager sal soeken sijn recht mit sondaechs van ter kercken in Westvoorne, ende 't recht van Westvoorne sal hem recht doen over d'weers nacht. Ende en dede des die rechter niet, ende die klagher dat betuyghede mit twee scepenen, oft mit twee mannen oft mit drye wittachtige bueren. Soo mochte die klager dair na den gene[n] doen besetten ter Goeree en[de] recht van hem nemen bij der keure.

Als iemand van binnen Goedereede klaagt over iemand van buiten, spreekt de rechter van Westvoorne recht; doet deze dat niet, dan het gerecht ven Goedereede.

3.

Elk man die vreemde is, mach eenen vreemden buyten der vorscen ter Goederee besetten, ende recht aldair van hem nemen bij der keure.

Een vreemde mag van een vreemde in Goedereede doen arresteren.

4.

Item alle die koopmanschappen die men maect binnen der keure, dat drye gebueren oft wittachtich koopmannen kennen, sal staende blijven: sonder van erven, dat hoort thoe die scependom.

Koopovereenkomsten zijn bindend met drie getuigen.

5.

Item soe wat sconde men maket binnen der vrijsheyt voor scepenen, ofte voir drye wittachtige bueren oft koopmannen, dat sal men berichten bij der keure.

Schulden zijn geldig met drie getuigen.

6.

Item wat goederen dat men koopt in die markt, dat drie goede mannen kennen, komt yemand daer na, die tuycht dat dat goet sijne is, ende dat wettelijken beprovet, geve dat gelt daerom het was verkocht, ende hebbe dat goet weder oft hij wille. *Als op de markt een koop gesloten is, maar een ander bewijst, dat het goed van hem is, kan de koop ongedaan worden gemaakt.*

7.

Item welke tijt so goet komt ter markt en hem yema[n]t jegens gaet buyten de kruysen ende daer koopt, die koop blijft ongestade sonder van swaren scepen, ende die koopman verbeurt XXXII scellingen. *Verbod op verkoop tijdens de markt buiten de kruisen.*

8.

Item soe wie goet koopt ende dat niet en mach gelden, soe mach die verkooper dat goet weder antveerden, tot sijnen gebreke, mach hij 't beganghen binnen der vrijheyt va[n] Goeree. *Als iemand een goed koopt en het niet betalen kan, mag de koopman het opnieuw verkopen.*

9.

Item als een vreemt man in die harinch-tijt oft in een ander tijt, hem verbint mit scont voir scepenen oft voir die gebueren der mannen persoonen die dair drye zijn, vairt hij wegh buyten der vorse, sonder oirlof nemende, soe wair men dair na bevairt in mijns heeren lant, sal men hechten om sijn scont. *Een vreemde die schuld aanvaardt en wegvaart mag overal in het land van Voorne gearresteerd worden.*

10.

Item alle scamp-koop verbiet de keure, die men met rechte proeben mach wort er yemant af bedragen, die verbeurt XXXII scellingen. *Verbod op oneerlijke handel.*

11.

Item soe wie harynk scepen mit den anderen gemeen heeft noeget hem niet gemeen te houden, soe sullen sij sceyden voir Sint Jans dagh te mid-somer, anders soe moeten sij blijven te gader, die teelt deur, dat wijset die keure. *Gemeenschapelijke uitreding van een haringschip mag alleen voor St. Jansdag ontbonden worden.*

12.

Item soe wie yemand is scondich bleven, van die zee te vairen binnen die keure, wil hij varen op 't smans deel, hij mach hem betalen mit sijnen arbeyt, wil hij op sijn deel niet varen: make hem sijn scont seker ende vair dair hij wille. Scouwet hij Goeree waer men bevairt in mijns heeren lant, sal men arresteren ober sijn scont ende wijsen in 's mans herberge dien hij scondich is. *Zeelieden die een toegezegd aandeel in een uitreding of de daarvoor in de plaats tredende arbeid niet leveren, mogen in het land van Voorne gearresteerd worden.*

13.

Item soe wie yemant van der Goeree anspreekt om kustinghe, hij sal 't doen mit-dien die binnen der keuren woonen.

Als borgen alleen inwoners van Goedereede te stellen.

14.

Item soe wie den parochi-pape, den richter oft des heeren knape, oft de weert van sijnen huysse, 't zij mannen oft scepenen van der vrisheyt ontseyde brede, voir scepenen oft voir drie gebueren, die waren witachtich, ende wierde hij driewerben vermaent, telcken vermaen verbeurt hij vijf pont Hollands.

Vrede ontzeggen aan pastoor, rechter etc. wordt beboet.

15.

Item wie eenen buir brede weygerde, mit drye wittachtige buiren, die verbeurt vijftich scellingen Hollands.

Vrede ontzeggen aan een mede-inwoner wordt beboet.

16.

Item soe wie de prochie-pape, oft den richter of 's heerenknappe, oft den weert van sijnen huysse, neemt op 's heerengeleyde, die dat geleyde breket: die verbeurt sijn lijf en sijn goet, ende men soude die misdaet beteren vierscatte jegens die mannen.

Geleide-breken van pastoor, rechter etc. wordt beboet.

17.

Item soe wie den tollenaer brede ontseyde, voor drye koopmannen, oft voir drye gebuiren, binnen der haven, die verbeurt XXX scellingen.

De tollenaar vrede ontzeggen wordt beboet.

18.

Item soe wie brede breket, die se selve heeft ghegeven, die verbeurt sijn lijf ende sijn goet, ende die met hem vecht, die verbeurt X ponden, ende die smerte moet men beteren vierscatte.

Vrede breken wordt beboet.

19.

Item wie mit verboden wapen yemant wondet, hij verbeurt X pont of sijn hant.

Doot hij yemant dat is lijf om lijf.

Met verboden wapens iemand verwonden wordt beboet; is de wond dodelijk dan volgt de doodstraf.

20.

Item soe wie yemant slaet mit een pot oft ergens mede werpt, die verbeurt X scellingen, en de smarte tweescat als die bekend wort.

Wie iemand letsel toebrengt wordt beboet en moet de smart vergoeden.

21.

Item so wie knijf, rutinch, fatsoen oft moortwape[n] draecht verbeurt X scellingen. Treckt hij 't mede te vechten hij verbeurt III ponden. Wie soe yemant bloekt ofte hiet lieghen, na gegeven brede verbeurt X scellingen. Ende bloekt hij voir die bre-

de, oft hiet hij hem liegen, verbeurt III scellingen en tegens die man soude hij 't beteren, gelijk met een plat wapen.

Moordwapens dragen en ermee vechten, en vloeken wordt beboet.

22.

Item soe wie een huys van de vryheyt bestrijt, bij dage, elk vechter daer an verbeurt XXVII scellingen, ende III scellingen den richter. Soe wat scade men inwaert doet, dat sal men beteren tweescat, en dat men uytwaert doet, een scat, wat scade men den weert van den huysse doet sal men beteren vier scat, ende dat al die gene gelde[n] dies dat geleyde is. Ende dat men bij nachte doet als voirscreven is, die verbeurt tweeboudighe boete ende sal tweeboudige beteringhe doen.

Schade aanrichten in of aan een huis wordt beboet en moet dubbel vergoed worden.

23.

Item wie drynkt in een taberne, ende sijnen drank niet en gelt voir 's anderdaechs te noene, ende woonachtigh is in der vryhede, die scout sal mit die scepenen gaen 't sijnen huysse, soe verbeurt hij drye scellingen, ende die weert sal hebben sijn gelt tweescat, heeft hij de scoud betoocht.

Drinkschuld van burgers in een herberg binnen 24 uur te voldoen, of anders dubbel te innen langs gerechtelijke weg.

24.

Item soe wie sijnen weert ontbaert ende eenen vreemden man is buyten die vorce van Westboirne en sijnen kost niet en betaelt, betooget sijnen weert voir twee scepenen oft voor drie wittachtige buiren, komt hij dair na weder sijnen voirscreven weert, macht op hem halen tuisscen thien scellingen ende eenen penningh.

Kostgeld van vreemdelingen wordt bij niet voldoening dubbel geïnd langs gerechtelijke weg.

25.

Item soe wat vreemde man die vryheyt wil ruymen, die bescond is oft ware, en buyten die vorse varen wille, die scout soude hem hechten mit die buiren, ende wair die scout dair niet, soe mochtet een scepen doen, ofte een buir mit buiren, ende doen te rechte staen, wie dair toe vermaent wierde, ende wair 't dat hij niet en quame soude verbeuren X scellingen, worde hijs verwonnen mit twee scepenen ofte mit drye gebuiren wittachtich.

Een vreemdeling, die schuld heeft en weg wil varen, mag gearresteerd worden.

26.

Item als een vreemt man panden verteert ende klagere na volght, die wettelijk proebet, dat die panden sijn sijn, gelde die kost die op die panden gedaen is, hebbe die panden weder oft hij wil.

Panden inlossen, die van een burger zijn en die door een vreemdeling zijn gesteld.

27.

Niemant en mach oirkonde draghen, die verwonnen is van rooben, van dieften oft van krachte van wijven.

Veroordeelde misdadigers kunnen geen getuigen zijn.

28.

Item wat koopman wert verwonnen oft buire van valscer oirkonde, al sijn goet is verbeurt, en grijpt hem die heer, hij mach over hem recht doen als over een valscer. *Valse getuigenissen worden gestraft met verbeurdverklaring.*

29.

Hier en moet geen koopman van vissce hem gemeen maken, sonder mit sijnen gebuiren van sijne vrisheyt ten ware in die harynk -tijt up de verboerte van XXX scellingen, alsoe dikmael hij het dede, ende men moesten verwinnen mit wittachtige getuge[n] ende gebuiren.

Vishandel niet in samenwerking met anderen.

30.

Item wat scepen in noot oft te strijde kompt, geschiet hem lachter die men hem doet, dat sal men hem beteren vierstat. Ende soe wie eenen scepen tyet dat hij hem hebet ghequetst oft gewont in nijde, ende dat mach proeven mit twee scepen, oft mit drye wittachtige buiren, hij sal hem betren mit rechte.

Beledigen of molesteren van schepenen wordt vervolgd.

31.

Ghebueren en moghen niemant hooger bedrage[n] dan van eenen ponde.

Buren mogen over elkaar niet getuigen over zaken van meer dan 1 pond.

32.

Item hier moghen geen breemde bruyts sitten, om gelt, binnen der koere, in wes huys sij sate[n] sij verboerde XXX scellingen.

Prostitutie verboden.

33.

Item men moet geen bruyt geven buiten den huse dair sij kompt zonder leyders op de buete van XXX scellingen.

Bruiden allen onder geleide 'ten huwelijk' te geven.

34.

Item niemant moet den speelman meer geven dan een stoop wijns, up de buete van een pont.

Verbod de speelman teveel wijn schenken.

35.

Item alle die van Westvoirne ter zee varen, die moeten zoeken haer markt ter Goeree, die dat niet en dade, hij verboerde XXX scellingen.

Alle schippers van Westvoorne moeten te Goedereede de markt bezoeken.

36.

Alle die zee-drift, die men vint buiten der brake, sal men brynghen onder den genen die se de heer bebeelt, ende den genen sal hem loonen bij twee scepenen ende bij eenen visscer.

Zeedrift moet aangegeven worden.

37.

Item hoe wie zee-drift verhulstert oft ontstake, ende den genen dat proeben mochte, die sij bevolen ware, mit twee scepenen, oft mit drye wittachtige buiren, die soude beteren als oft ware robe ofte diefte.

Zeedrift mag niet gestolen of verduisterd worden.

38.

Item alle luyden hebben vrij te varen en te keeren op den marktdagh, ongearresteert van sconde, uutgesondert van sconde die up den marktdach gemaekt is.

Op marktdag mag niemand voor oude schulden gearresteerd worden.

39.

Elk wittachtich mans eet, die binnen der keure woent, war men dat hij komt sal wesen even ghelijck binnen der heerscappie van Voirne.

Eed van inwoners van Goedereede overal op Westvoorne gelding.

40.

Item wie bedragen wort mit twee scepenen, oft mit drye wittachtige buiren, van valscher mate oft van valscher wichte, verboirt jegens den heer: ende die men die valsche wichte oft mate weecht, sal men beteren vierstat.

Van wie bewezen wordt, dat hij valse maten en gewichten gebruikt, wordt bestraft.

41.

Item wie den anderen eet lachttert in gebannen sprake, die verboert vijf ponden hollands jegens den genen die[n]s eet hij lachttert: ende tegens den heere XXXII scellinghen.

Eed lasteren 'in gebannen spraken' (in gespannen vierschaar) wordt beboet.

42.

Wie des anders eet lachttert buiten gebannen sprake, sal beteren tegens den man diens eet hij lachttert X scellinghen, ende tegens den heere vijf scellinghen, wort hij bedragen mit 2 scepenen oft mit drye wittachtige buiren.

Eed lasteren buiten gespannen vierschaar wordt beboet.

43.

Item wie een[e] helpen doet mit scepenen, den genen dair die helpe overgaet, verboirt jegens den heere III scellinghen.

Een schepen niet bij te staan wordt beboet.

44.

Item 't elcken viertien nachten sal men dynghen van sconde die bekend is, van twee scepenen, ofte van drye buiren wittachtich, uutgesondert van Sint Jans misse tot Sinte Maertemisse, sal 't wesen vacantie: behalve[n]s scound en twist die de neringhe van de stede angaet, ende van persoonen daer suspitie up is, of die souden willen ruimen.

Eens per twee weken is dingen van schulden verplicht.

45.

Item elk poirter van der Goeree mach een breemdelynk van buiten der vorsche van Westvoirne, doen besetten ter Goeree, ende recht van hem hebben bij der keure.
Een poorter mag een vreemde voor het gerecht van Goedereede dagen.

46.

Item die rechter ende die scepenen moghen voirboden legghen ende ofleggen alsoe dicke als hun duncket, dattet den gemeenen poirter oirbairlijk is ende nuttelijke.
Rechter en schepenen mogen zelf verboden in het belang van de stad uitvaardigen.

47.

Item dat dese keure niet en besceyt, dat sal den heer besceijden mit sijn scepenen.
Wat de oorkonde niet bepaalt, blijft ter beslissing aan de heer.

Omme dat wij Geeraert heer van Voirne, Burggraef van Zeeland, dese voirscreven keure ende recht vast ende ghestade houden willen, ende willen dat alle onse nakommelinghen ewelike stade en vast houden, behouden ons ende onser nakomelingen heerlijkheit ende alle dynghen te verklaren ende te verbeteren, hebben wij voir ons en onse nakomelingen dit recht ende deser keure besegelt mit onsen segele, wittachtich uuthanghende in den jare ons heeren **XIII^c** ende **XIV** in meije daghe.